

Cambazların imtihan yeri Ziir (Ankara-Yenikent)

Ünlü gezgin ve gezi yazarı **Evliya Çelebi** 10 cilt halinde ve 6 bin sayfadan oluşan Seyahatname'sinin 2. cildinde Ankara gözlemlerini anlatır. Anadolu'yu, Kafkasya'yı, Orta Asya'yı ve Balkanlar'ı gezen Evliya'nın; günlük konuşma dili ve akıcı bir üslup ile yazdığı bu eserin her sayfasında dikkat çekici gözlem ve öyküler yer alır. Bunları okurken zaman zaman anlatılanların ne kadarının doğru, ne kadarının abartı olduğuna karar veremezsiniz. Evliya Çelebi'nin Ankara notları arasında yer alan ip cambazlarının öyküsü bunlardan biri olarak 300 yıl sonra bugün bile okuyunları şaşırtmakta, acaba doğru mu, abartı mı diye düşündürmektedir.

Kırk senede bir cümle resenbazlar (ip cambazları) sözbirliği ederek toplanıp birbirlerini yola çekip imtihan etmek için İstanosz Deresi'nde ve Anadolu'da Gedüz Kalesi kıyısında panayıır kurup, ip cambazlığı ederler.

Bizler dahi işsiz güçsüz adamlar bu dere içinde seyirlerine gidip gördük, mavi bulutlarda nihayet bulmuş yalçın kayalı dar boğazda kayaların yüksek tepesinde, bir kayadan bir kayaya sağlam frenk ipleri bağlayıp kayalar kesmesin diye iplerin başına postlar bağlayıp, güvenilir adamları silahlarıyla koymuşlar, üstatlar marifetini yaparken bir düşman ipi kesmeye diye gözcü tayin etmişler.

Altı üstlü kayalarda nice bin adamlar toplanıp kayalar insanlarla tıklım tıklım dolmuş ve aşağı kent içinde akan ırmak kenarında bir hafta önce oturacak ve yatacak yerler yapmışlar, açık yerlere küçük ve büyük çadırlarını kurmuşlar, bu kadar bin Allah'ın kulu seyre durmuşlar.

Ve Engürü (Ankara) Paşası'nın mehter takımı kütür kütür dövülüp, dua ve senadan sonra pehlivanlar birbirlerini muhabbet meydanına davet ettiler.

Öykü böyle başlar ve sonra sıra ile Osmanlı coğrafyasının çeşitli bölgelerinden gelen ip cambazlarının hünerlerini nasıl gösterdiklerini anlatarak devam eder.

İp cambazlarının panayır kurduğu İstanoz Deresi'nin bulunduğu eski adı Büyük İstanoz olan Yenikent, Ankara'ya 30 km uzaklıkta bulunan ve Ankaralı piknikseverlerin iyi bildiği bir yerdir. Ayaş-Beypazarı yolu üzerindeki Yenikent'e geldiğinizde Gökler Köyü istikametinde içeri doğru girerseniz, birkaç kilometre sonra karşınıza tarihi Zagar Köprüsü çıkar. İşte burası ip cambazlarının toplandığı eski Ziir Köyü'nün girişidir, köprüden sonra Ziir Deresi boyunca devam ederseniz, o dönemde ip bağlanarak gösteri yapılan ve Evliya Çelebi'nin Seyahatname'sinde anlatılan yalçın kayalara ulaşırsınız.

Ziir, Büyük İstanoz'un daha sonraki adıdır. 1950'li yıllarda bir toprak kayması sonucu yeri değiştirilen Ziir Köyü (Bucuk Köyü ile birlikte) Yenikent adını almıştır. Ziir Deresi'ni haritalarda ararsanız bulamazsınız çünkü adı artık Ova Çayı'dır ama halk arasında hala Ziir olarak anılmaktadır. Büyük İstanoz döneminde kasabanın giriş ve çıkışında yer aldığı yazılan iki kapı bugün yoktur. Ziir döneminden ise girişteki köprüden başka bir de cami kalıntısı bulunmaktadır.

Bir zamanların 1000 evli, çarşılı, camili, hamamlı Büyük İstanoz Kasabası, geçimini sof işleyerek sağlamakta idi. Bugün Yenikent Ankara'nın Sincan ilçesine bağlı bir beldedir.

Hafta sonlarında buraya piknik yapmaya gelen Ankaralılar, yol boyunca yer alan ve içlerindeki

mağaraları ile dikkat çeken bu kayalıkların 300 yıl öncesini pek bilmez. Turizmden pay kapmak için her yerde birbirleriyle yarışan yerel yöneticiler neden bu bölgeyi tanıtmak için bir girişimde bulunmaz? Bir ölçüde de olsa korunmaya çalışılan piknik alanı Evliya Çelebi'nin adı verilerek çağdaş şekilde düzenlenemez mi? Tepeler arasına sembolik ipler gerilerek "ip cambazlarının imtihanı" canlandırılmaz mı? Evliya Çelebi'nin isimlerini vererek hünerlerini tek tek anlattığı Üsküdarlı Cambaz Sipahi Mahmut Çelebi, Ispartalı Pehlivan Civelek Ali, Harputlu Pehlivan Suca, Tokatlı Hasan Zarıl Pehlivan, Kerkerli Pehlivan Sahrab, Mağribli Pehlivan, Arapkirli Pehlivan Selim, Cerbeli Pehlivan Nasrettin ve Galatalı Kızkapan Pehlivan Süleyman'ın anıları, temsili resimlerle yaşatılamaz mı? Hatta her yıl bir festival düzenlenerek giderek unutulmaya başlayan ip cambazlığı sanatı yeniden canlandırılabilir, yine böyle bir festival kapsamında her yıl gezi yazıları yarışması düzenlenerek en büyük gezi yazarı Evliya Çelebi'ye sahip çıkılabilir. Kısacası Büyük İstanoz'dan ve Ziir'den devraldığı tarihi nedeniyle Yenikent Anadolu'da kültür turizminin keşfedilmeyi bekleyen yerleri arasında bulunuyor ve hem yöneticilerinden hem de biz gezginlerden daha çok ilgiyi hak ediyor.

Timur Özkan, ozkantimur@yahoo.com

<http://www.gezikolik.com/>